

05

การท่องเที่ยว

“ท่องเที่ยวไทย ท้าโลกระดับโลก”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ และยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น**

และเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เริ่มระบาดตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ที่ผ่านมา และยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อใดนั้น ทำให้การท่องเที่ยวโลกหยุดชะงักลง จากอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ติดลบร้อยละ 22.7 จากช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 และหยุดนิ่งอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนเมษายน 2563 ด้วยการลดลงของนักท่องเที่ยวสูงถึงร้อยละ 97 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปี 2562 ซึ่งถือเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี และแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยคนไทยที่ลดลงอย่างมาก

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

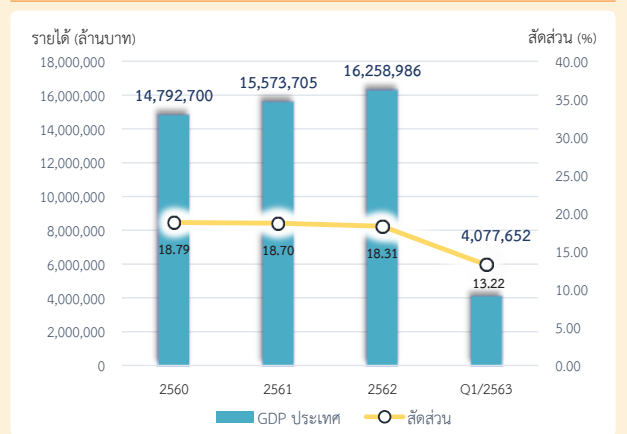
050001

ปี 2562

ปี 2563

ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บท ประเด็นข้างต้น สามารถสะท้อนได้จาก**สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น** โดยในช่วงปี 2560 – 2562 มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 18.79 18.70 และ 18.31 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มคงที่ แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ในช่วงปี 2563 ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวและส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยหยุดชะงัก ดังนั้น ในการบรรลุเป้าหมาย สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยว

สัดส่วน GDP รวมของประเทศด้านการท่องเที่ยว ต่อ GDP รวมของประเทศ

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ สศช.

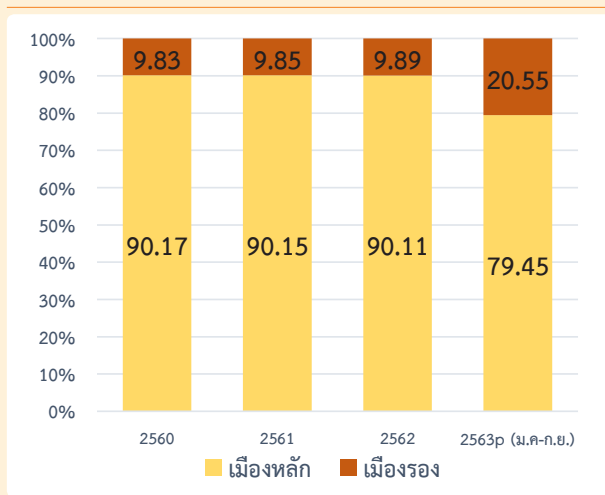
ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22 ในปี 2565 จึงเป็นประเด็นท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่ต้องรับมือจากความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะการมีมาตรการรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

050002

ปี 2562

ปี 2563

สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรอง
ต่อรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ในช่วงปี 2561 – 2562 สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองต่อรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในช่วงปี 2563 ที่ผ่านมานั้น ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยลดลงอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ภาครัฐและเอกชนมีมาตรการสนับสนุนและกระตุ้นการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเมืองรองเพื่อการกระจายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในปี 2563 มีอัตราเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 20.55 ซึ่งมากกว่าปี 2562 ที่ผ่านมามาก อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในช่วงปี 2561 เป็นต้นมานั้น

พบว่ามีค่าเฉลี่ยสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองอยู่ที่ร้อยละ 13.43 ซึ่งยังคงต้องดำเนินการกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวในเมืองรองมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักร้อยละ 80 และเมืองรองร้อยละ 20 อีกทั้งประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ต่อไป

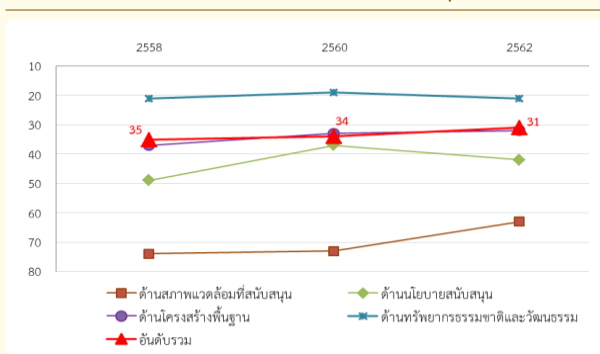
020001

ปี 2562

ปี 2563

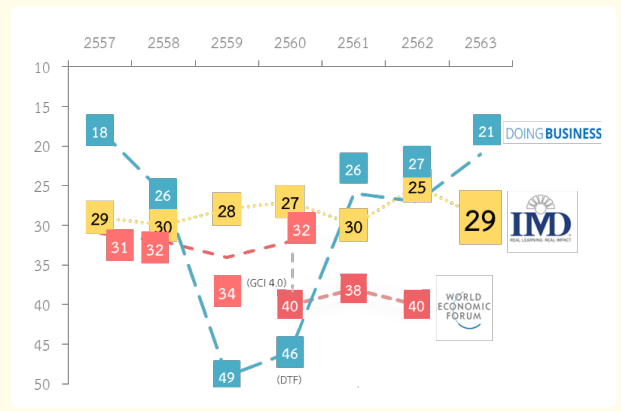
ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF)

อันดับขีดความสามารถ
ในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวของไทยในด้านต่าง ๆ (TTCI) ปี 2562

อยู่ในอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศ ดีขึ้น 3 อันดับ จากปี 2560 คงที่ในอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) มีการดำเนินการทุก ๆ 2 ปี โดยไม่มีการจัดเก็บในปี 2563 ทำให้การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต้องเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 63 ประเทศ ลดลง 4 อันดับ เป็นผลมาจากการขยายตัวลดลงจากสถานะ

ทางเศรษฐกิจที่ซบเซาลงในรอบปีที่ผ่านมา ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้ จากการประเมินสถานการณ์ประจำปี 2563 นั้น ประเทศไทยยังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจและการท่องเที่ยวภายในประเทศ การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาด้านความมั่นคง และปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป

ที่มา: IMD, WEF และ World Bank

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้น ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย อาทิ (1) การเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพ (2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ยกกระตือรือร้นการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ (3) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทย เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (4) การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีทักษะที่ครอบคลุม และมีศักยภาพสูงในการให้บริการ และ (5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อรองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว

ประกอบด้วย 14 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย	
		ปี 2562	ปี 2563
050101	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขยายตัวร้อยละ 10	2562	2563
	โดยเทียบเคียงจากอัตราการขยายตัวรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าในปี 2563 รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบของ อพท. จำนวน 20 ชุมชน มีการหดตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 46.54 จากเดิมขยายตัวร้อยละ 20.13 ในปี 2562 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต		
050102	เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น 5 เมือง	2562	2563
	โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์กรยูเนสโกทั้งหมด 4 แห่ง ทั้งนี้ เนื่องจากยูเนสโกจะประกาศเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทุก ๆ 2 ปี ซึ่งในปี 2563 ไม่ได้มีการประกาศเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย		

รหัส

เป้าหมายแผน

สถานะ
การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2562

ปี 2563

050103

สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ขยายตัวร้อยละ 5

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยในปี 2563 มีสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GI จำนวนรวม 228 ชิ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2560 โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 49 ต่อปี แต่ยังไม่ห่างจากเป้าหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

050201

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ขยายตัวร้อยละ 5

2562

2563

โดยในปี 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจลดลงจาก 201,018 ล้านบาท เป็น 61,317 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 69.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต

050202

การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) อยู่อันดับ 1 ใน 23

2562

2563

โดยในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชีย ในการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติ และขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 21 ของโลก และอันดับที่ 5 ในปี 2561 อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 ลดลงถึง 6 อันดับจากปีก่อนหน้า แต่ยังรักษาระดับที่ 5 ของเอเชียไว้ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

รหัส

เป้าหมายแผน

สถานะ
การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2562

ปี 2563

050301

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ขยายตัวร้อยละ 5

2562

2563

จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท เป็นการเติบโตจากปี 2554 เฉลี่ยร้อยละ 13 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

050302

อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดย Global Wellness Institute ดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ 12

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวหรือ TTCI ด้านสุขภาพและอนามัย ซึ่งพบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับที่ 88 ปรับตัวดีขึ้น 2 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

050303

สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และความงามที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมความงาม ที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.46 หรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3,040 แห่ง ทั้งนี้ สถานประกอบการมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 94.28 ต่อปี นับตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย

รหัส

เป้าหมายแผน

สถานะ
การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2562

ปี 2563

050401

รายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ขยายตัวร้อยละ 5

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากข้อมูลสถิติที่ผ่านมาในช่วงปี 2560 - 2562 ที่มีจำนวนวันของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี และมีจำนวนเรือสำราญที่เข้าจอดในท่าเรือของประเทศไทยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

050402

การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 2 ท่าเรือ

2562

2563

โดยจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรือเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 35 แห่ง (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดเล็ก รองรับเรือขนาดไม่เกิน 10 ตันกรอส) โดยมีท่าเรือที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างตามแผน บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และชายฝั่งทะเลอันดามัน 1 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

050501

ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5

2562

2563

เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางระหว่างประเทศในช่วงไตรมาสที่สองของปี 2563 ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศถูกจำกัด ทำให้ในปี 2563 มีเพียงสถิติผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ที่ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส

เป้าหมายแผน

สถานะ
การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2562

ปี 2563

050601

นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 70

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากสถิติอุบัติเหตุบนท้องถนน จากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนได้ ซึ่งแม้ว่าจะมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุลดลงจากปี 2562 แต่เป็นผลอันเนื่องมาจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยถูกจำกัดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อีกทั้งระหว่างปี 2559 – 2562 มีอัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

050602

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 50

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD ซึ่งมีการจัดอันดับตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของ 63 ประเทศทั่วโลก โดยในส่วนของประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 44 (เพิ่มขึ้น 1 อันดับจากปี 2562) ขณะที่ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการขนส่งทางอากาศ (Quality of Air Transportation) เป็นปัจจัยที่มีการปรับอันดับเพิ่มขึ้นมากที่สุดจำนวน 4 อันดับ (อันดับที่ 31) และความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง (Railroad Density) ปรับลดลง 1 อันดับ (อันดับที่ 42) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับ

รหัส

เป้าหมายแผน

สถานะ
การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2562

ปี 2563

050603

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 110

2562

2563

โดยเทียบเคียงจากจากดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) จัดทำโดย Yale Center for Environmental Lay and Policy ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะสิ่งแวดล้อมผ่านดัชนีย่อยครอบคลุมประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพระบบนิเวศ โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 78 ดีขึ้นจากอันดับที่ 121 ในปี 2561 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดีขึ้น (การจัดอันดับในปี 2563 มีการจัดเก็บดัชนีย่อยเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 11 ตัว) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

ปี 2562

ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050101

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
เฉลี่ยร้อยละ 10

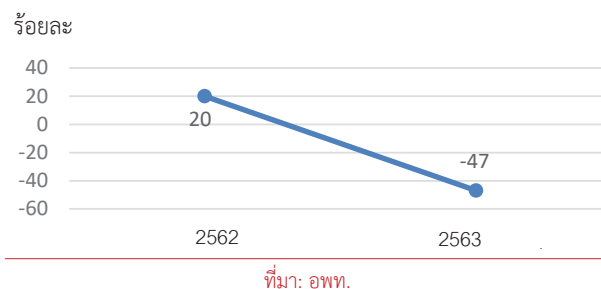
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ จึงเป็นโอกาสให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมค่อนข้างสมบูรณ์ ดังนั้น หากมีการส่งเสริมที่ตรงจุด รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจะสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่เมือง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการค้นหาฐานทุนวัฒนธรรมของพื้นที่ พร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการทำการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยในปี 2562 ประเด็นท้าทายส่วนใหญ่อยู่ที่ประเด็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นองค์รวม ตลอดจนการไม่มีเจ้าภาพหลักที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการจัดทำมาตรการในการส่งเสริมที่ชัดเจนและเหมาะสม อีกทั้ง ปัญหาด้านศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยังคงเป็นความท้าทายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอยู่ระหว่างจัดเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพื่อให้ครบถ้วนสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม เบื้องต้นสามารถพิจารณาสถานการณ์จากรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ซึ่งมีแนวคิดและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้ โดยในปีงบประมาณ 2563 พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบของ อพท. จำนวน 20 ชุมชน มีการหดตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 46.54 จากที่เคยขยายตัวร้อยละ 20.13 ในปี 2562 นอกจากนี้ หากพิจารณารายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของจังหวัดที่ อพท. ส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ จ.เลย จ.สุโขทัย จ.สุพรรณบุรี และ จ.น่าน พบว่ามีรายได้ลดลงร้อยละ 41.33 จากปีงบประมาณ 2562 ทั้งนี้ เป็นผลมาจาก

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการควบคุมการเดินทางทั่วประเทศตามคำสั่งของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือ ศบค. เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดดังกล่าว ทำให้ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน 2563 ไม่มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีการปิดพรมแดนจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2563 ซึ่งการหดตัวดังกล่าว ทำให้เป้าหมายที่กำหนดให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี มีความท้าทายอย่างมากสำหรับประเทศไทย

อัตราการขยายตัวรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่มา: อพท.

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2563 ได้มีการปรับปรุงประเด็นท้าทายเกี่ยวกับคำจำกัดความและแนวทางในการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงาน โดยมีการจัดทำคำจำกัดความที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลและการพัฒนาที่ตรงจุด การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง อพท. ในฐานะเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนในประเด็นนี้ ได้จัดทำโครงการบูรณาการภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ หน่วยงานพัฒนาในระดับพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อยกระดับสินค้าและบริการของชุมชนให้มีอัตลักษณ์บนฐานของทุนวัฒนธรรม ในส่วนของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมการตลาดตามจุดเน้นเชิงพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้แผนงานโครงการส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมั่น และการรับรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ไทยเป็น Top of Mind สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ เมื่อสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ที่ผ่านมาจะมีความพยายามในการจัดทำคำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถแล้วเสร็จและนำไปใช้ได้ภายในปี 2563 อีกทั้งการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมก็ยังไม่สามารถบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ สำหรับประเด็นท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สถานการณ์การแพร่ระบาด

ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมต้องหยุดชะงัก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับความบันเทิง หรือประเพณี ที่ต้องมีการรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก อาทิ เทศกาลสงกรานต์ แม้สถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยจะเริ่มคลี่คลายตั้งแต่วันที่ต้นเดือนมิถุนายน 2563 แต่การเดินทางท่องเที่ยวยังถูกจำกัดภายใต้เงื่อนไขที่ ศบค. กำหนด ประกอบกับการหดตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศไทย ทำให้การกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ อาทิ โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ยังไม่สามารถเกิดผลได้อย่างเป็นที่ประจักษ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายสำคัญที่ยังคงต้องเร่งพัฒนา คือ การบูรณาการการทำงานร่วมกันตลอดทั้งห่วงโซ่คุณค่า จึงควรเร่งหาแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ควรใช้โอกาสจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เตรียมความพร้อมและยกระดับแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการในพื้นที่ ให้มีสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ หรือ New Normal รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นและการรับรู้ เพื่อให้ไทยเป็น Top of Mind สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นประเทศแรกภายหลังสถานการณ์โควิด-19 นอกจากนี้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่อาจจะส่งผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ จึงควรมีการกำหนด Carrying Capacity ของพื้นที่ตลอดจนสร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050102

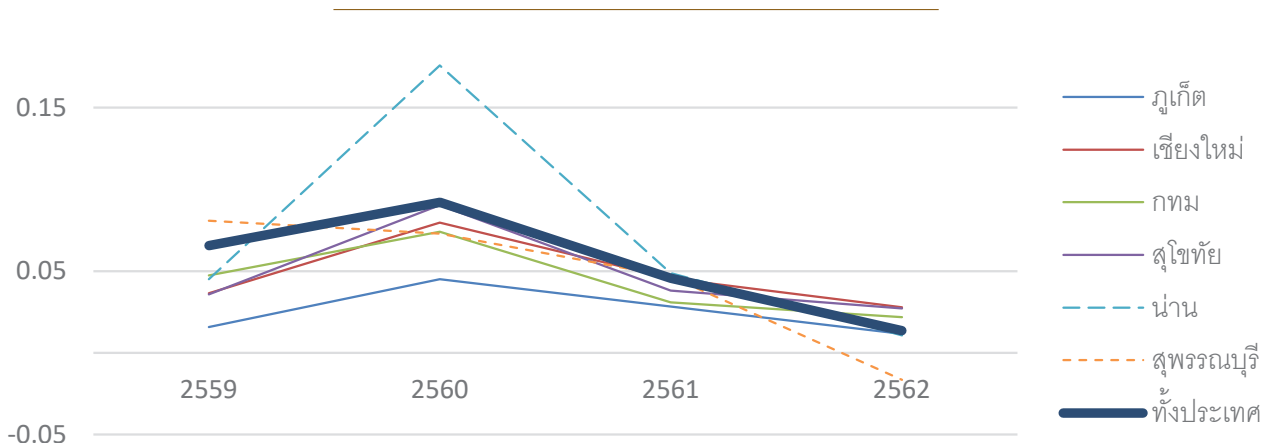
เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จำนวน 5 เมือง

เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่เมืองรองได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย ทั้งนี้ เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ คือ เมืองที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network - UCCN)

อัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยว

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องผลักดันให้มีเมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ผ่านปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองและชุมชน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการเมืองและชุมชน อย่างไรก็ตามจากประเด็นท้าทายในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเมืองที่จะพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดการดำเนินการที่บูรณาการร่วมกัน อีกทั้ง เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นสมาชิกเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกแล้ว พบว่ายังไม่มีอัตราการขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือมีอัตราการขยายตัวใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวในภาพรวมของการท่องเที่ยวทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยมีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ (1) ภูเก็ต (Gastronomy, 2558) (2) เชียงใหม่ (Crafts and Folk Art, 2560) (3) กรุงเทพมหานคร (Design, 2562) และ (4) สุโขทัย (Crafts and Folk Art, 2562) ซึ่งเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกเป็นเครือข่ายเมืองที่เน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์องค์ความรู้และกิจกรรม และสร้างรูปแบบใหม่ของความร่วมมือในระดับโลก แสดงให้เห็นว่าทั้ง 4 เมืองมีศักยภาพที่จะดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากยูเนสโกจะประกาศเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทุก 2 ปี ซึ่งในปี 2563 ไม่ได้มีการประกาศ ทำให้ไม่ได้มีความก้าวหน้า

อย่างเป็นที่ประจักษ์ หากเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามที่กำหนดภายใต้แผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2561-2565) ต้องมีจำนวน 5 แห่ง ประเทศไทยต้องผลักดันให้อย่างน้อย 1 จังหวัด เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในปี 2564 เพื่อให้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนด อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของการเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก คือ การเพิ่มโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวของเมืองที่ได้รับการประกาศเข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทั้ง 4 จังหวัด และเมืองที่อยู่ระหว่างเสนออีก 2 จังหวัด (จังหวัดน่าน และจังหวัดสุพรรณบุรี) นั้น พบว่า การเป็นเมืองสร้างสรรค์อาจยังไม่ส่งผลต่อการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2563 หลายหน่วยงานเริ่มต้นตัวกับการค้นหาทุนทางวัฒนธรรม เพื่อต่อยอดพัฒนาสินค้าและบริการ ตลอดจนพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์และดึงดูดนักท่องเที่ยว ผ่านการจัดทำแผนงานและโครงการภายใต้งบประมาณปกติ และงบประมาณการด้านการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว อาทิ โครงการพัฒนาทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การสร้างสรรคตราสัญลักษณ์ (Story Telling To Branding) ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ในส่วนของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การเข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อพท. ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ในการดำเนินงานตามแนวทางเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ซึ่งในปี 2563 ได้ดำเนินการผลักดันและพัฒนาจังหวัดน่านให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Craft and Folk Arts) และจังหวัดสุพรรณบุรีให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านดนตรี (Music) โดยจะเสนอชื่อให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในรอบต่อไปในปี 2564

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในปี 2563 จะมีโครงการเพื่อจัดทำคำจำกัดความของเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แต่ยังไม่แล้วเสร็จภายในปี 2563 อีกทั้งการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วย ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างเป็นองค์รวมตลอดจนการใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในการดึงดูดการท่องเที่ยวที่สะท้อนผ่านอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ยังคงเป็นประเด็นท้าทายในปีนี้ นอกจากนี้ ในส่วนของการดำเนินงานเตรียมความพร้อมของเมือง บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เช่น กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ซึ่งต้องมีการเดินทางต่างประเทศ ทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ควรเร่งบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองและชุมชน เพื่อคัดเลือกเมืองเป้าหมายที่มีศักยภาพมาพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำแนวทางการพัฒนาเมืองและชุมชนตามแนวทางการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อีกทั้ง ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมภายในเมืองเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพื่อใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกในพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ และขยายผลสู่เมืองใกล้เคียง เช่น โครงการพัฒนาและส่งเสริมย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นต้น ทั้งนี้ กิจกรรมการพัฒนา ควรสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ และพัฒนาเมืองและผู้ประกอบการ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ หรือ New Normal

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

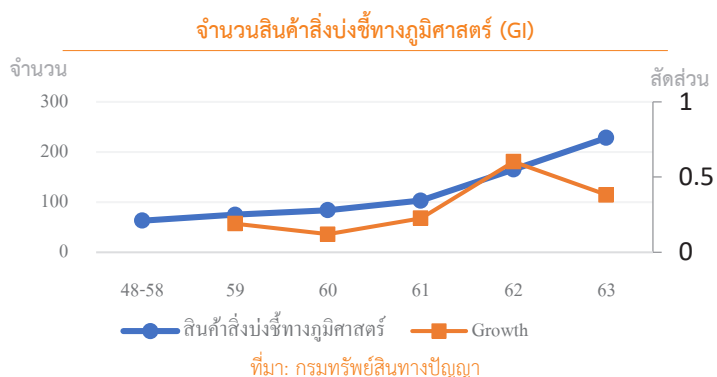
050103

สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเฉลี่ยร้อยละ 5

สินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมและได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายมากขึ้น เนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการมีอัตลักษณ์และนวัตกรรมของสินค้าและบริการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเมืองรอง ทั้งนี้การพัฒนาควรให้ความสำคัญตั้งแต่ประเด็นการค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การยกระดับสินค้า ตลอดจนการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรมและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับปี 2562 มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การขาดความชัดเจนของคำจำกัดความของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการไม่มีช่องทางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้โดยตรง นอกจากนี้ การยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามีระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างนาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้เห็นผลได้ในระยะสั้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มี การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในหมวด สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยตรง แต่หากพิจารณาจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของ ประเทศไทย พบว่า ในปี 2563 มีสินค้า

ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GI จำนวนรวม 228 ชิ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2560 โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 49 ต่อปี

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานในพื้นที่ร่วมกับสถาบันการศึกษาได้มีการลงพื้นที่เพื่อค้นหาอัตลักษณ์และยกระดับสินค้าของชุมชน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนถึงแนวทางในการยื่นขอจดสิทธิบัตรที่ถูกต้องตามหลักการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความรู้ด้านการจดทะเบียน GI และในส่วนของสภาพภูมิอากาศแวดล้อมให้อื้ออำนวย กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการปรับโครงสร้างองค์กร โดยมีการตั้งหน่วยงานและสรรหาข้าราชการเพื่อบรรจุในตำแหน่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรเพิ่มเติม พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาในระดับนานาชาติและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อลดขั้นตอนและเวลาในการประมวลผลและอำนวยความสะดวกในการบริการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญที่ยังคงเป็นประเด็นท้าทายอย่างต่อเนื่องคือ ความไม่ชัดเจนของคำจำกัดความและการไม่มีช่องทางในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง จึงส่งผลให้การขึ้นทะเบียนสินค้าที่ผ่านมาอาจไม่สามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้ ปัญหาขั้นตอนและระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนที่ค่อนข้างนานยังคงเป็นประเด็นท้าทายในช่วงปี 2563 แม้จะมีการสรรหาบุคลากรเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและลดระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียน แต่ก็ไม่สามารถหาบุคลากรที่ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการได้ทัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งกระบวนการจัดทำคำจำกัดความกลางให้แล้วเสร็จ และพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำช่องทางการขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้โดยตรง เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความครบถ้วน สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสินค้าเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจจัดจ้างคนภายนอก (outsourcing) เพื่อให้องค์กรมีความคล่องตัว สำหรับประเด็นสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ควรมีการทำการตลาดที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีความสนใจที่จะพัฒนาสินค้าและบริการให้มีอัตลักษณ์ และยื่นจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น

ปี 2562

ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050201

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

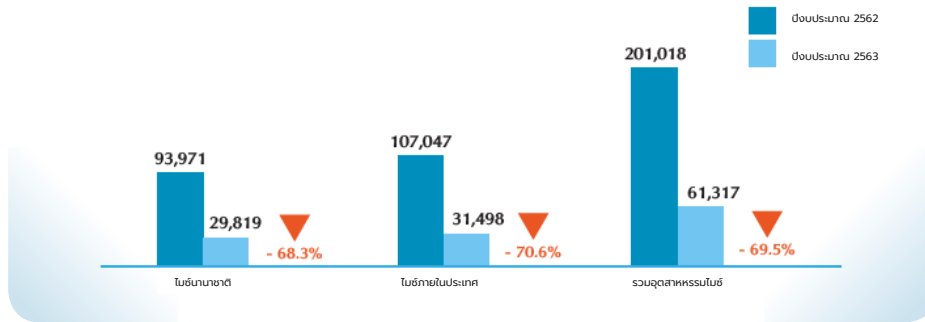
อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง สามารถสร้างรายได้ทางตรงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และรายได้ทางอ้อมให้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ผ่านมามีว่าการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นหลัก ในขณะเดียวกันผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก และการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นับเป็นประเด็นท้าทายสำคัญ ดังนั้น ในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านรายได้ของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ควรให้ความสำคัญกับความพร้อมของสินค้าและบริการของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การตลาดที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในช่วงปี 2563 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 และมาตรการ ควบคุมการระบาดในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก กระทบต่อการใช้จ่ายของประชาชนและภาคธุรกิจ ได้ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของไทยอย่างรุนแรง โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจาก 30,885,994 คนในปี 2562 เป็น 10,456,899 คนในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 66.1 และรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจลดลงจาก 201,018 ล้านบาท ในปี 2562 เป็น 61,317 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 69.5 ดังนั้น การจะบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่การขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ในช่วงปี 2561-2565 นับเป็นความท้าทายอย่างสูงมากสำหรับประเทศไทย ทั้งจากผลกระทบดังกล่าวข้างต้นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในกลุ่มนี้ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตใหม่หลังสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19

รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2562 และ 2563 (ล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2563 ในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของไทยในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ได้มีการดำเนินการที่สำคัญคือการประกาศเมืองการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Mice City) เพิ่มขึ้นอีก 2 เมือง คือ นครราชสีมา และสงขลา เพิ่มเติมจาก 5 เมืองหลัก คือ กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ ขอนแก่น และภูเก็ต ซึ่งที่ผ่านมาไม่เพียงแต่ส่งผลให้มีการจัดประชุมและแสดงสินค้าเพิ่มขึ้นในแต่ละจังหวัด ยังกระตุ้นให้จังหวัดเกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมา ตั้งแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด กระตุ้นให้เกิดการลงทุน และการพัฒนาในธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ในส่วนของการดำเนินงานในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่า เมื่อการแพร่ระบาดภายในประเทศไทยมีการปรับตัวดีขึ้น แต่ผู้ประกอบการและประชาชนยังคงไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการจัดกิจกรรม ภาครัฐจึงได้มีการสนับสนุนเงินทุนเพื่อปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมในการรองรับการจัดงานตามมาตรฐานด้านสุขอนามัย และในขณะที่ชาวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางเข้ามาร่วมงานในประเทศไทยได้ ได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มการประชุม Virtual Meeting Space เพื่อสนับสนุนการจัดงานในรูปแบบผสมผสาน (Hybrid) ที่เป็นการจัดการในรูปแบบปกติ ร่วมกับการจัดงานรูปแบบออนไลน์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางมายังประเทศไทยได้ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการภาคเอกชนจำนวนมากได้มีการปรับตัวและจัดกิจกรรมผ่านระบบดิจิทัลมากขึ้น รูปแบบการจัดงานที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัด Virtual Event ทั้งการจัดประชุมนานาชาติ และงานแสดงสินค้า มีแนวโน้มสูงที่จะกระทบต่อการจัดงานแบบปกติอีกด้วย ดังนั้น ในระยะสั้นที่สถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ยังไม่คลี่คลาย ประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในประเทศเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านการสร้างรายได้ของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจโดยเฉพาะภายใต้ภาวะวิกฤตจากสถานการณ์โควิด-19 ควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจภายในประเทศโดยเฉพาะการจัดประชุม การจัดงานนิทรรศการ และการแสดงสินค้าให้มากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ต่างชาติว่าประเทศไทยพร้อมและปลอดภัย โดยเฉพาะการประชุมและสัมมนาของหน่วยงานภาครัฐ แรงขับเคลื่อนและต่อยอดเมืองหลักในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Mice City) ให้มีความพร้อมสำหรับการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีศักยภาพสูงและปลอดภัย ซึ่งจะทำให้สามารถดึงดูดการลงทุนและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค รวมทั้งแรงขับเคลื่อนการจัดทำมาตรฐานและเครื่องหมายรับรองความปลอดภัยจากโควิด-19 และการมีสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้จัดงานและนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีการออกมาตรการสนับสนุนภาคเอกชนให้ได้รับสิทธิประโยชน์ในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าหรือนิทรรศการด้วยการลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการจัดงาน เพื่อยกระดับและขยายโอกาสของภาคเอกชน รวมทั้งสนับสนุนภาคเอกชนในการทำตลาดเชิงรุกผ่านระบบออนไลน์ด้วย

แผนย่อยการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050202

การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

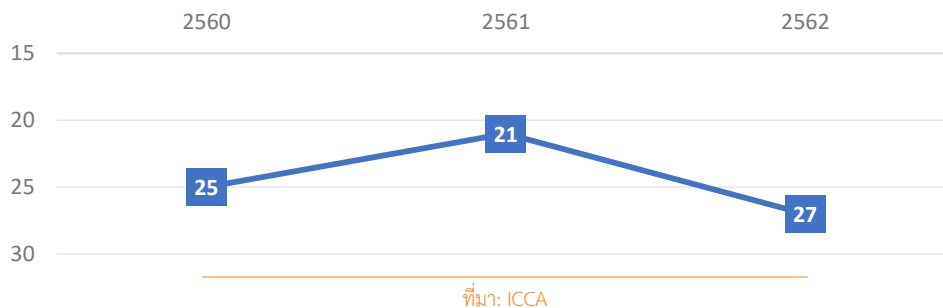
อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติ
ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA)
อยู่ใน 23 อันดับแรก

การที่ประเทศไทยเป็นจุดหมายที่ได้รับความนิยมในการจัดประชุมนานาชาติ ทำให้มีนักท่องเที่ยวคุณภาพจำนวนมากเดินทางมายังประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างรายได้ทางตรงให้แก่การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และสามารถกระจายรายได้ไปยังภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการเป็นจุดหมายของการจัดประชุมนานาชาติได้ในปี 2561 แต่การรักษาและเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจนับเป็นประเด็นท้าทายสำคัญสำหรับประเทศไทย ดังนั้น ในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายจึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความพร้อมของสินค้าและบริการในการสนับสนุนการประชุมนานาชาติ การสนับสนุนการบริหารจัดการงานประชุมนานาชาติ และสิทธิการจัดงาน เป็นต้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ซึ่งมีการจัดอันดับทุก 2 ปี พบว่าในปี 2562 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจของประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น จากอันดับที่ 37 ในปี 2560 เป็น อันดับที่ 34 ในปี 2562 โดยพิจารณาจากจำนวนการจัดประชุมนานาชาติ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 24 ของโลก และอันดับที่ 3 ของภูมิภาคเอเชียเป็นรองประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน ในส่วนของการจัดอันดับของสมาคมศูนย์ประชุมนานาชาติ (International Congress and Convention Association หรือ ICCA) พบว่า ในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชีย ในการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติ และขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 21 ของโลก และอันดับที่ 5 ในปี 2561 อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 ลดลงถึง 6 อันดับจากปีก่อนหน้า แต่ยังคงรักษาอันดับที่ 5 ของเอเชียไว้ได้ ซึ่งเป็นผลจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

อันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของไทย โดย ICCA

และสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนที่กระทบอย่างมากต่อภาคธุรกิจ ส่งผลต่อการลดลงของการประชุมของกลุ่มองค์กรภาครัฐหรือองค์กรไม่ใช่เอกชน และกลุ่มการประชุมของบริษัทเอกชน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากค่าเป้าหมายในปี 2565 พบว่า แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพร้อมในการจัดประชุมนานาชาติ รวมทั้งภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ซึ่งทำให้ประเทศไทยเคยได้รับการจัดอันดับการเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมในอันดับที่ดีกว่าในระยะที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง แต่การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ส่งผลกระทบรุนแรงและยาวนานต่อวิกฤตทางด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจโลก เป็นอุปสรรคสำคัญในการเดินทาง และการจัดประชุมนานาชาติในภูมิภาคต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายที่ประเทศไทยต้องใช้ความพยายามอย่างสูง เพื่อเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติได้ภายในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา ในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและเป็นจุดหมายหลักในการจัดประชุมประชุมนานาชาติได้มีการสนับสนุนการประมูลสิทธิ์การจัดงาน (Bidding) ในประเทศไทยที่สำคัญ เช่น การประมูลสิทธิ์การเป็นเจ้าภาพการจัดงานในประเทศไทยงาน Incentive Travel and Conventions, Meetings Asia & Corporate Travel World Travel Asia-Pacific 2019 โดยเป็นงานแสดงสินค้าด้านการประชุมนานาชาติ และการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์เมือง และการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในฐานะหนึ่งในเมือง MICE City ซึ่งมีศักยภาพในการรองรับการจัดประชุมและนิทรรศการ และเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยว การประมูลสิทธิ์การประชุม World Diabetes Congress 2021 งานประชุมวิชาการนานาชาติด้านการรักษา วิจัย และพัฒนาการป้องกันโรคเบาหวานที่ใหญ่ที่สุดในโลก และการประมูลสิทธิ์งานเมกกะอีเวนต์ Global Running Summit 2019 เพื่อสร้างมาตรฐานและยกระดับการจัดงานของไทยให้เทียบเท่างานระดับโลก รวมถึงการพยายามยกระดับงานเมกกะอีเวนต์ของไทยสู่ระดับโลก เช่น งาน Phuket Harmony World Puppet Festival เน้นการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการจัดเทศกาลหุ่นโลก และงาน Chiangmai Design Week เป็นเทศกาลที่มีการจัดกิจกรรมหลากหลายสำหรับนักออกแบบและนักสร้างสรรค์ เป็นต้น รวมทั้งยังได้จัดตั้งตัวแทนการตลาดของไทยในต่างประเทศจำนวน 7 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งเน้นการทำตลาด

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในกลุ่มการประชุม และการเดินทางเพื่อเป็นรางวัล นอกจากนี้ ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ได้ให้มาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย หรือ Thailand MICE Venue Standards (ZMVS) จำนวน 172 แห่งในปี 2562 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานที่จัดงาน ศูนย์การประชุม อาคารแสดงสินค้า โรงแรม รีสอร์ท สถานที่ราชการและเอกชน มีความเหมาะสมตามมาตรฐานการจัดงานในระดับสากล เพิ่มความมั่นใจในคุณภาพของผู้ประกอบการธุรกิจ MICE ในไทยให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบรุนแรงและค่อนข้างยาวนาน ต่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก จะเป็นอุปสรรคสำคัญทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ และการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว จากข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและการเดินทางจะส่งผลกระทบต่อการจัดการประชุมในลักษณะปกติหรือที่เรียกว่า ออฟไลน์ (Offline) ทำให้ผู้ประกอบการปรับตัวและจัดกิจกรรมผ่านระบบดิจิทัลเข้าสู่รูปแบบของกิจกรรมออนไลน์ (Online) และมีแนวโน้มจะจัดกิจกรรมในลักษณะ Virtual Events เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายหลักในการจัดประชุมนานาชาติ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการประชุมนานาชาตินั้น

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจ ทั้งในด้านบริการ มาตรฐาน และสุขอนามัย ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพื่อสร้างความมั่นใจต่อพันธมิตร การส่งเสริมภาคเอกชนในการทำตลาดเชิงรุกออนไลน์ และการเข้าร่วมเจรจาธุรกิจของกลุ่มผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดต่างประเทศเพื่อเพิ่มโอกาสทางการขายและการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการไทย รวมถึงการเข้าถึงกลุ่มผู้ซื้อที่มีศักยภาพ จากการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าด้านการท่องเที่ยวในระดับสากล นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญในการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจระหว่างภาครัฐและเอกชนในการทำตลาดร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการประมุลสิทธิการจัดงานที่มีศักยภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050301

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และ แพทย์แผนไทย หมายถึง รายได้มวลรวมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และบริการทางการแพทย์ รวมถึงผลิตภัณฑ์สุขภาพของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ผลผลิตหลัก ได้แก่ (1) บริการรักษาพยาบาล (Medical Service) (2) บริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness) (3) ศูนย์วิชาการทางการแพทย์ (Academic) และ (4) ผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product) ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการให้บริการในทุก ๆ ประเด็น จึงเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการ

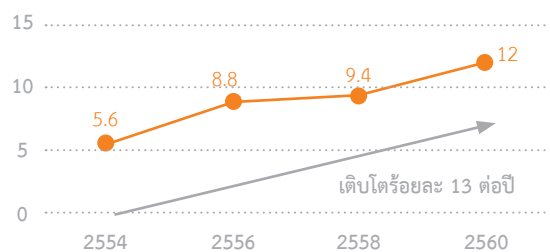
การพัฒนาบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการตลาด และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย โดยมีประเด็นท้าทาย คือ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การมีสถานประกอบการด้านสุขภาพจำนวนมากที่ไม่ได้รับการตรวจสอบมาตรฐาน และขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวด้านสุขภาพและอนามัยของไทยที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดทำรายงานข้อมูลและจัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) เป็นประจำทุก 2 ปี พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นการเติบโตจากปี 2554 เฉลี่ยร้อยละ 13 ต่อปี สำหรับปี 2563 ซึ่งเป็นรอบการจัดทำรายงานของ Global Wellness Institute แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สถาบันดังกล่าวไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2563 กระทรวงสาธารณสุขได้เตรียมพร้อมสถานกักกันในโรงพยาบาลทางเลือก (Alternative Hospital Quarantine: AHQ) เพื่อรองรับผู้ป่วยโรคอื่นให้มารับการรักษาในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งสามารถสร้างรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพค่อนข้างสูง คิดเป็นจำนวน 1,272.83 ล้านบาท แต่ยังไม่สามารถชดเชยการหดตัวอย่างรุนแรงของรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย (หน่วย:ล้านบาท)

ที่มา: Global Wellness Institute

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการกำหนดเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของปีงบประมาณ พ.ศ.2563 โดยเริ่มจากการพัฒนารูปแบบบริการสุขภาพและบริการที่ตรงกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเฉพาะส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดเมืองสมุนไพร พัฒนฐานข้อมูลปรับปรุงมาตรการกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศูนย์สุขภาพครบวงจรและต้นแบบศูนย์สุขภาพดีทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน ส่งเสริมการลงทุน และพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC ให้กับธุรกิจบริการสุขภาพและบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการจัดกิจกรรมทางการตลาด อาทิ การจัดประชุมวิชาการทางการแพทย์ระดับนานาชาติ เป็นต้น อีกทั้งได้มีการส่งเสริมการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพหลายแห่ง อาทิ ภูเก็ต และระนอง เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางมายังประเทศไทยได้ รวมถึงการเดินทางภายในประเทศก็ไม่คล่องตัว ทำให้การท่องเที่ยวทุกรูปแบบได้รับผลกระทบอย่างหนัก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่รูปแบบการให้บริการส่วนใหญ่ไม่สามารถเว้นระยะห่างทางสังคมตามมาตรการของสาธารณสุขได้ นอกจากนี้ เนื่องจากที่ผ่านมาสถานประกอบการด้านสุขภาพจำนวนมากไม่ได้รับมาตรฐานจึงไม่สามารถเข้าถึงมาตรการเฝ้าระวังจากภาครัฐ อาทิ มาตรการเสริมสภาพคล่อง ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งมีความจำเป็นต้องปิดกิจการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในประเด็นนี้ได้ในระยะยาว นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยไม่มีข้อมูล

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ที่ละเอียดยศครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน อาจจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ภายใต้สถานการณ์ความไม่แน่นอนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระยะสั้นประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศ และการเสริมสภาพคล่องให้กับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อรักษาให้กิจการเหล่านี้ดำเนินกิจการต่อไปได้ นอกจากนี้ ควรใช้โอกาสจากสถานการณ์ดังกล่าวที่สถานประกอบการหลายแห่งไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ ในการเร่งยกระดับมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการและพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการ และเตรียมรองรับการกลับมาของนักท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด-19 นอกจากนี้ ควรเร่งจัดเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้พัฒนาแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050302

อันดับรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 12 โดย Global Wellness Institute

ประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งมีจุดแข็งในการบริการทางการแพทย์ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังประเทศไทยลดลงถึงร้อยละ 77.29 ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้สถานประกอบการด้านสุขภาพและความงามต้องปิดตัวลงเนื่องจากได้รับผลกระทบจากรายได้ ดังนั้นจึงเป็นโอกาสสำคัญที่ประเทศไทยจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งมีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง และสิ่งสำคัญคือการ

พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้พร้อมรับการฟื้นตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ประเทศไทยมีอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลก แต่เมื่อพิจารณาอันดับรายได้ของประเทศไทยในช่วงปี 2557-2561 อยู่ในระดับคงที่ในอันดับที่ 13 มาโดยตลอด ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายที่ระบุไว้ในปี 2565 ที่อันดับ 12 ทั้งนี้ ในปี 2562 – 2563 ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงไม่สามารถจัดอันดับได้ แต่สามารถเทียบเคียงได้จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวหรือ TTCI ด้านสุขภาพและอนามัย ซึ่งพบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับที่ 88 ปรับตัวดีขึ้น 2 อันดับ จากปี 2560 ทั้งนี้

จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว
มกราคม - กันยายน ปี 2563
ตัวเลขประมาณการโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเที่ยวไทย (คน)

6,691,574

% Change
-77.29 %

2019: 6,691,574

การท่องเที่ยว (ล้านบาท)

รายได้จากชาวต่างชาติ (ล้านบาท)

332,013.03

% Change
- 76.77 %

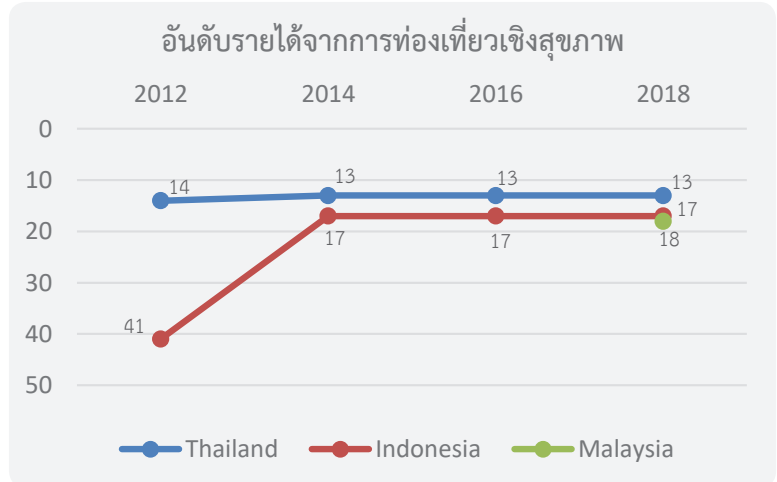
รายได้จากชาวไทย (ล้านบาท)

317,729.18

% Change
- 59.99 %

สามารถกล่าวได้ว่าประเทศไทยยังต้องเร่งพัฒนาการดำเนินการในหลายมิติเพื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ตามเป้าหมาย

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้ดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ผ่านมาตรการที่สำคัญ อาทิ ส่งเสริมพัฒนาสถานบริการสุขภาพให้ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานนานาชาติ ทั้งมาตรฐาน HA และ JCI จัดตั้งศูนย์ล้ามเพื่อให้บริการด้านภาษาต่างประเทศในทุกภาษาแก่สถานพยาบาล โดยตั้งในจังหวัดท่องเที่ยวชั้นนำ ส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล รวมทั้งจัดทำแผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์เมืองสปาน้ำพุร้อนหรือเส้นทางท่องเที่ยวสปาน้ำพุร้อน อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยลดลง ททท. จึงได้จัดทำมาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA) ของสถานประกอบการด้านสุขภาพและความงาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ปัจจุบันมีสถานประกอบการด้านสุขภาพและความงามที่ได้รับมาตรฐานแล้ว จำนวน 336 แห่งทั่วประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตลอดจนส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและผู้รับบริการในเรื่องความปลอดภัย ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อเตรียมการฟื้นฟู การดำเนินงานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีความพร้อมในการให้บริการเมื่อได้รับการผ่อนปรนให้เปิดบริการได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ผู้รับบริการ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรเครือข่ายธุรกิจบริการสุขภาพในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานบริการสุขภาพสู่มาตรฐานสากลและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการวิถีใหม่สู่ความปลอดภัยด้านสุขภาพเพื่อส่งเสริมธุรกิจและสร้างความเชื่อถือแก่ผู้รับบริการรวมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการด้านสุขภาพให้มีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อรักษาอันดับรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยให้อยู่ในระดับดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวต่อระบบการแพทย์และสาธารณสุขของไทย โดยพัฒนาบริการทางการแพทย์และอนามัยแบบครบวงจรสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีใหม่ที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาทิ มาตรการวีซ่าประเภทพิเศษ (Special Tourist Visa : STV) ที่เป็นวีซ่าระยะยาวที่ภาครัฐออกให้เป็นกรณีพิเศษแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติหลังจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19

ปี 2562

ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

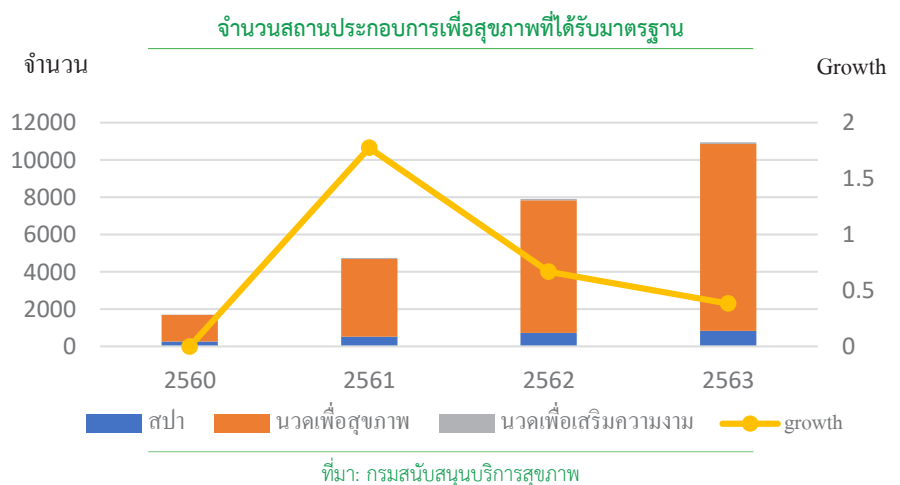
050303

สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์
ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

คุณภาพและมาตรฐานของสถานประกอบการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย การเพิ่มจำนวนสถานประกอบการที่มีคุณภาพ จะทำให้มีโอกาสในการรองรับ นักท่องเที่ยวที่มากขึ้น สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองรองที่มี ทรัพยากรบุคคลและสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมประเทศไทยต้องเผชิญกับ ประเด็นท้าทายหลายประเด็น เช่น ระยะเวลาที่ยาวนานและความยุ่งยากซับซ้อนของการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานประกอบการด้านสุขภาพ และแรงจูงใจในการได้รับมาตรฐานของผู้ประกอบการ ที่ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ ควรให้ ความสำคัญกับการพัฒนา ส่งเสริมที่ครอบคลุมทั้งมิติของ สถานประกอบการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ ผู้บริโภค และ กฎระเบียบและมาตรฐาน ทางทางการแพทย์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มี การเก็บข้อมูลสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ที่ครบถ้วน สมบูรณ์ อย่างไรก็ตามสามารถเทียบเคียงจากข้อมูล ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ที่ได้เก็บข้อมูล จำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และ ความงาม ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยใน ปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมความงาม ที่ได้รับ มาตรฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.46 หรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3,040 แห่ง จากปี 2562 ทั้งนี้ สถานประกอบการ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 94.28 ต่อปี นับตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ซึ่งหากมีการเชื่อมโยง สถานประกอบการดังกล่าวกับกิจกรรมทาง การท่องเที่ยวได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวของจำนวนสถานประกอบการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ร้อยละ 5 ต่อปีได้

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการยกระดับคุณภาพของ ผู้ประกอบการและแรงงานท่องเที่ยวให้สอดคล้อง กับอัตลักษณ์ของพื้นที่และมีมาตรฐานเพิ่มขึ้น อาทิ การยกระดับมาตรฐานการให้บริการคลองท่อมเมืองสปา และการพัฒนาผู้ช่วยแพทย์แผนไทยรองรับการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพเมืองสปาน้ำพุร้อน เป็นต้น อีกทั้ง มีการดำเนินการ ภายในหน่วยงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานให้กับสถานประกอบการ ให้รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ จากปัญหาของการแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ได้จัดทำมาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) ขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค และกระตุ้นให้สถานประกอบการ เร่งเข้าสู่มาตรฐานมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานประกอบการ ด้านสุขภาพสัมฤทธิ์ผลนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้าน สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ต้องได้รับการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม และกำกับ เพื่อให้การดำเนินการ สถานประกอบการเพื่อสุขภาพมีคุณภาพตามมาตรฐาน ที่กฎหมายกำหนด (พระราชบัญญัติสถานประกอบการ เพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559) โดยมีมาตรการส่งเสริมให้ สถานประกอบการด้านสุขภาพขออนุญาตประกอบ กิจกรรมให้ถูกต้องเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติให้ได้รับบริการที่มีมาตรฐานทั้งด้าน สถานที่ การให้บริการ และความปลอดภัย รวมทั้ง ประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อได้รับการ อนุญาตให้ประกอบกิจการ อาทิ การยกเว้นภาษีสรรพสามิต การส่งเสริมศักยภาพในด้านต่าง ๆ การออกร้านทั้งในและ ต่างประเทศ และหากสถานประกอบการใดมีความพร้อมสูง จะได้รับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานจนไปสู่ระดับสากล อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่สถานประกอบการ และทำให้ เศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย แม้การดำเนินงานที่ผ่านมา จะมีจำนวนสถานประกอบการและผู้ให้บริการที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก แต่ยังมีสถานประกอบการและผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานด้วยเช่นกัน จึงควรใช้โอกาสจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับมาตรฐานความสะอาดและสุขอนามัยของสถานประกอบการ โดยเฉพาะสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ในการจูงใจให้สถานประกอบการเร่งขอรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ หน่วยงานที่ให้มาตรฐานควรเร่งดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และพัฒนาขีดความสามารถในการรับรองมาตรฐานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีแนวทางการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050401

รายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

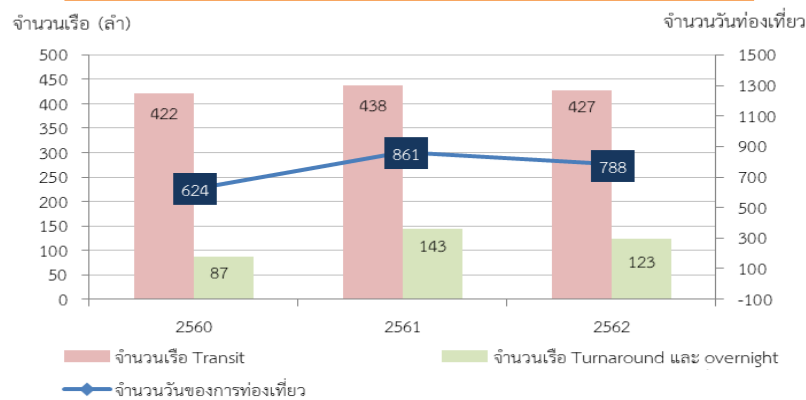
อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5

จากความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้ในหลากหลายกลุ่ม ซึ่งรวมถึงการเป็นจุดแวะพักสำหรับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่มีอัตราการขยายตัวในช่วงที่ผ่านมาในระดับสูง ทำให้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม จากความท้าทายด้านคุณภาพและข้อจำกัดด้านจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวสำราญทางน้ำและสายการบินที่เดินทางมายังประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาค ซึ่งส่งผลสืบเนื่องไปยังความเชื่อมั่นในการลงทุนของภาคเอกชน ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางเรือเพิ่มขึ้นได้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อาจจำเป็นต้องพิจารณาการดำเนินการให้เกิดการเชื่อมโยงท่าเรือเข้ากับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และทำการตลาดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ซึ่งเอื้อต่อการสร้างรายได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าเรือร่วมด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยตรง แต่แนวโน้มการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว มีแนวโน้มการเติบโตในทิศทางที่ตรงข้ามกับสถิติที่ผ่านมาในช่วงปี 2560 – 2562 ที่มีจำนวนวันของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี และมีจำนวนเรือสำราญที่เข้าจอดในท่าเรือของประเทศไทยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี เนื่องจากผลกระทบ

จำนวนเรือและวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสำราญทางเรือในไทย โดย CLIA

ที่มา: ICCA

ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวสำราญทางเรือหยุดชะงักจากมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศตั้งแต่ในช่วงต้นปี 2563 แม้ว่ารัฐบาลจะเริ่มมีมาตรการผ่อนคลายโดยการอนุญาตให้เรือยอร์ชเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร แต่สถานการณ์การท่องเที่ยวที่ยังคงซบเซาต่อเนื่องจึงมีความเสี่ยงที่อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางเรือจะไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ร้อยละ 5 ในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปีงบประมาณ 2563 การพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำมีการดำเนินการร่วมกันในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการจัดทำแผนที่นำทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเรือสำราญระยะ 10 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงท่าเรือท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสายการเดินทางเรือสำราญให้เข้ามาในประเทศไทยเพิ่มเติม ซึ่งในระดับหน่วยงานได้มีการดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องตามเป้าหมายการเพิ่มรายได้สำราญทางเรือ อาทิ โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือท่องเที่ยวรองรับเรือสำราญ (Cruise Terminal) บริเวณท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังของการท่าเรือแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบท่าเทียบเรือรองรับเรือสำราญขนาดใหญ่ ของกรมเจ้าท่า และการให้

สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับท่าเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ธุรกิจบริการที่จอดเรือท่องเที่ยวและเรือเฟอร์รี่ การเดินเรือท่องเที่ยว และการให้เช่าเรือท่องเที่ยว ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยข้อจำกัดด้านกายภาพในการพัฒนาท่าเรือและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสำราญทางเรือเข้ากับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้ท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่มีศักยภาพเป็นเพียงท่าเรือแวะพัก (Port of Call) ซึ่งมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวและใช้จ่ายในพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้น การขยายหรือปรับปรุงท่าเรือที่มีอยู่ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลังท่าเรือให้มีความสามารถในการเป็นท่าเรือต้นทาง (Homeport) จึงมีความท้าทายอย่างยิ่งต้องสร้างโอกาสในการมีรายได้

เพิ่มขึ้นทั้งจากการท่องเที่ยวในทางตรง และจากธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การเพิ่มศักยภาพบุคลากร และการปรับปรุงกฎระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ อาจเป็นอีกประเด็นท้าทายสำคัญที่จะสร้างความน่าสนใจในการลงทุนของผู้ประกอบการภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 คลี่คลายลงในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปซึ่งเป็นช่วงของการฟื้นฟูการท่องเที่ยวภายหลังการเปิดประเทศ อาจเป็นการกำหนดตำแหน่งและสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้น อาทิ การใช้โอกาสในการพัฒนาจุดแข็งด้านการส่งเสริมความปลอดภัยด้านการสาธารณสุข ความมั่นคงปลอดภัยแก่ตัวเรือ และนักท่องเที่ยว ให้เป็นที่รับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง รวมทั้งการมีมาตรการผ่อนคลายกฎระเบียบหรือการให้สิทธิประโยชน์ เพื่อดึงดูดผู้ประกอบการสายเรือและสร้างความเชื่อมั่นต่อการเติบโตในอุตสาหกรรมและความน่าสนใจในการลงทุน

ปี 2562

ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050402

การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น จำนวน 2 ท่าเรือ

จากรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำที่หลากหลายมากขึ้น ในปัจจุบัน ส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยเฉพาะการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวตลอดพื้นที่ทั้งชายฝั่งทะเลเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้กับประเทศ การเพิ่มจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยรองรับการท่องเที่ยวทางน้ำ

ที่จะกลับมาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยทั้งในพื้นที่ท่าเรือและพื้นที่หลังท่า ถือเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ อย่างไรก็ตาม จากประเด็นท้าทาย

พื้นที่พัฒนาท่า	จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและ อเนกประสงค์ (แห่ง)	ท่าเรือที่อยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุง
ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	5	-
ชายฝั่งทะเลอันดามัน	24	1 แห่ง ได้แก่ ท่าเทียบเรือปากคลองจิหลาด
ชายฝั่งทะเลตะวันออก	6	3 แห่ง ได้แก่ 1) ท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ เกาะสมุย 2) ท่าเทียบเรือท่าศาลา เกาะพะงัน และ 3) ท่าเทียบเรือหาดรีน เกาะพะงัน

ที่มา: กรมเจ้าท่า

และข้อจำกัดในเชิงกายภาพของพื้นที่ก่อสร้างท่าเรือ น้ำลึกรองรับเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ที่ทำให้การพัฒนาท่าเรือขนาดใหญ่ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาความเป็นไปได้และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) นานมากขึ้น รวมถึงข้อจำกัดในการบริหารจัดการในการใช้ประโยชน์ท่าเรือเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง ยังคงเป็นความท้าทายที่ต่อเนื่องมาในปีงบประมาณ 2563 อย่างไรก็ตาม องค์กรประกอบที่จะส่งผลให้เป้าหมายด้านการขยายตัวของท่าเรือมาจากศักยภาพของพื้นที่บริเวณท่าเรือและการสร้างภาคีการพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยวขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเดินทาง การส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่าเรือที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยมีจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรือเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 35 แห่ง (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดเล็กรองรับเรือขนาดไม่เกิน 10 ตันกรอส) โดยมีท่าเรือที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างตามแผนบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และชายฝั่งทะเลอันดามัน 1 แห่ง ที่เหลืออยู่ระหว่างการดำเนินการในขั้นตอนการเสนอขออนุมัติเงินงบประมาณ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท่าเรือสำราญ (ท่าเรือหลัก ท่าแวะพัก ท่าเรือเล็ก รองรับจุดทอดสมอ และท่าเรือเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยว) และสิ่งอำนวยความสะดวกหลังท่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาความเหมาะสมและสำรวจออกแบบท่าเทียบเรือเฟอร์รี่

และท่าเรือยอร์ช เพื่อเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือสำราญ และท่าเรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้ง ยังได้มีการประสานความร่วมมือกับกรมเจ้าท่าสำหรับการพัฒนาท่าเทียบเรือ โดยในปีงบประมาณ 2563 กรมเจ้าท่าได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ในการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือ รองรับเรือสำราญขนาดใหญ่ (Cruise Terminal) และการสำรวจออกแบบท่าเรือต้นทาง (Homeport) สำหรับเรือสำราญขนาดใหญ่ โดยผลการศึกษา จะสามารถใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานสำหรับระยะต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังมีมาตรการของสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่ให้ สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่กิจการท่าเรือ ท่องเที่ยวขนาดใหญ่ กิจการบริการที่จอดเรือท่องเที่ยว กิจการเรือเฟอร์รี่หรือเดินเรือท่องเที่ยวหรือให้เช่าเรือ ท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย
ข้อจำกัดด้านความเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศ และการมีกฎระเบียบที่เอื้อต่อการขยายตัวของท่าเรือ ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ทำให้การพัฒนาขยายท่าเรือในระยะต่อไปอาจเป็นการ ปรับปรุงหรือขยายสิ่งอำนวยความสะดวกและ โครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือที่มีอยู่เดิมให้มีศักยภาพ และได้มาตรฐานเพียงพอสำหรับการเป็นท่าเรือ

ท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่กระทบต่อภาพรวมธุรกิจ ท่องเที่ยวและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ในอนาคต ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งประเด็นท้าทายสำคัญ ต่อการกำหนดกรอบนโยบายและการตัดสินใจขยาย ท่าเรือในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ในช่วง สถานการณ์ปัจจุบันที่การเดินทางท่องเที่ยวยังคง ถูกจำกัดจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 อาจเป็นโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถ กำหนดรูปแบบของท่าเรือท่องเที่ยว และกำหนดกลุ่ม ลูกค้าเป้าหมายที่จะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับ การท่องเที่ยวในประเทศได้ชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนสามารถ ออกแบบข้อกำหนดสำหรับการบริหารจัดการท่าเรือใน อนาคตที่ครอบคลุมมาตรฐานทางการสาธารณสุขที่จะ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนเพื่อขยาย ท่าเรือในอนาคตภายหลังการเปิดประเทศในระยะต่อไปได้ นอกจากนี้ การเร่งรัดโครงการศึกษาและจัดทำ แผนแม่บทเพื่อพัฒนาท่าเรือสำราญขนาดใหญ่ (Cruise Terminal) และแนวทางการพัฒนาท่าเรือใน ประเทศไทยให้เป็นท่าเรือต้นทาง (Homeport) จะมี ส่วนสำคัญให้หน่วยงานนโยบายสามารถใช้เป็นข้อมูล ประกอบการตัดสินใจกำหนดมาตรการและทิศทางการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนย่อยการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050501

ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

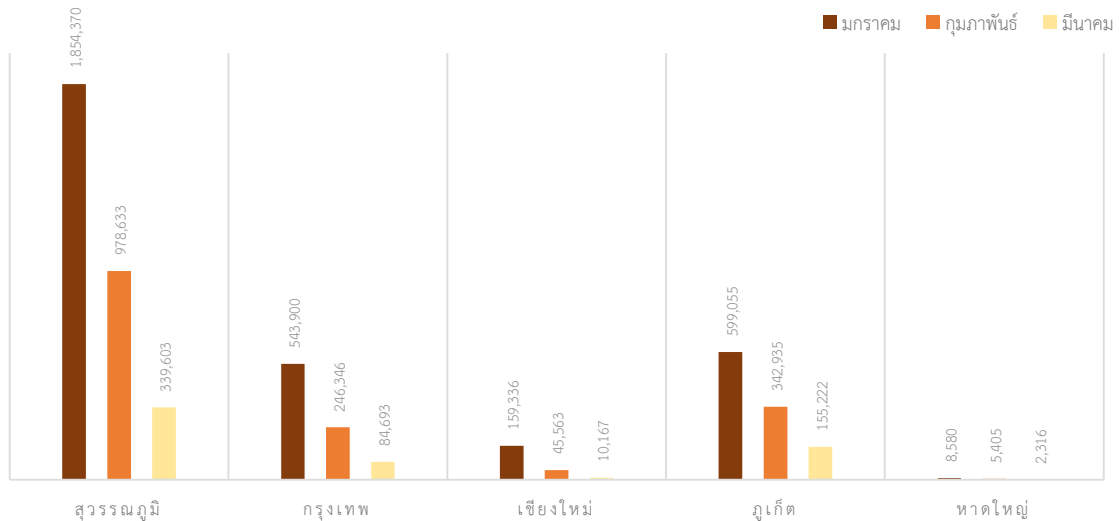
อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทย กับประเทศสมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5

แม้ว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านที่ตั้งอยู่กลางภูมิภาคอาเซียน ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการเชื่อมโยงการค้าและการเดินทางในหลากหลายรูปแบบ แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก รวมถึงการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างไทยและประเทศในภูมิภาคที่ต้องเป็นไปตามมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยอยู่ในสภาวะถดถอยอย่างรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับการณ์เจริญเติบโตในทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้ การฟื้นฟูและการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวจึงอาจเป็นจุดหมายสำคัญที่ควรเร่งดำเนินการ ภายใต้สถานการณ์ที่มีข้อจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ โดยมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ อาทิ การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลงด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนให้เอื้อต่อการเดินทาง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาคที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รองรับ พร้อมกับการส่งเสริมการตลาดเพื่อเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังกลุ่มตลาดที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งการเตรียมการดังกล่าวนี้ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ฟื้นตัวกลับมาได้อย่างยั่งยืน พร้อมรับกับการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางระหว่างประเทศในช่วงไตรมาสที่สองของปี 2563 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแห่งประทศไทย เรื่องห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว จึงส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวทางทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศถูกจำกัด ทำให้ในปี 2563 มีเพียงสถิติผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน ในช่วง

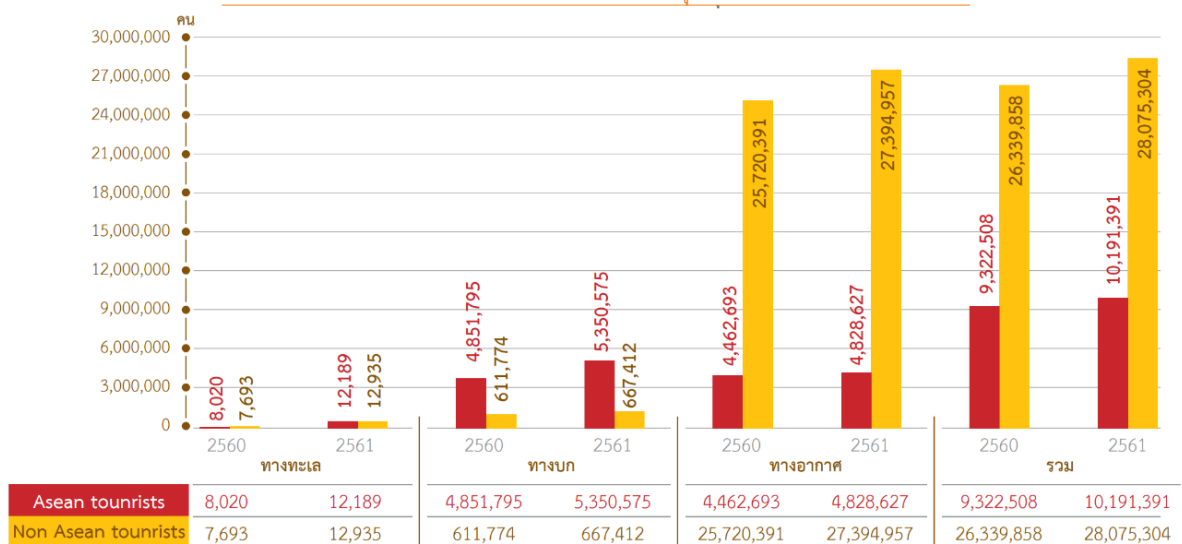
จำนวนชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าไทย 5 อาภาศยาน ระหว่าง ม.ค. - มี.ค. 63

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เดือนมกราคม - มีนาคม เป็นสถิติเบื้องต้น อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของไทยต่อเชื้อไวรัสโควิด-19 เริ่มมีทิศทางดีขึ้นจากการควบคุมการติดต่อของโรคระบาดในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการควบคุมการเข้า-ออกประเทศซึ่งผู้เดินทางจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดภายในสถานที่กักกันเป็นระยะเวลา 14 วัน ซึ่งการควบคุมสถานการณ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นสัญญาณที่ดีต่อการสร้างความเชื่อมั่น และการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวในอนาคต

จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยผ่านจุดผ่านแดน ปี 2561 - 2562

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การดำเนินการที่ผ่านมา ในส่วนของการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค เช่น แผนงาน GMS มีคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ที่ประกอบไปด้วยประเทศไทย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และจีน และแผนงาน IMT-GT มีคณะทำงานโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แผนงานความร่วมมือดังกล่าวยังคงขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เน้นการประสานความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเช่นเดิม พร้อมเน้นย้ำการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแผนรับมือและฟื้นฟูของ GMS ค.ศ. 2021 – 2023 และการจัดประชุมเพื่อหารือผลกระทบและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ IMT-GT โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและให้เน้นการท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค หากแนวโน้มของวัคซีนเพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 ประสบความสำเร็จจะช่วยให้การเดินทางระหว่างประเทศปรับตัวดีขึ้น ทั้งนี้ แนวคิด Travel Bubble เริ่มมีการกล่าวถึงมากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดประเทศด้วยการท่องเที่ยวแบบจับคู่เดินทางกับประเทศที่ควบคุมการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่ต้องคำนึงถึงอีกหลายประการ อาทิ มาตรการควบคุมโรค การควบคุมการเดินทางทางอากาศ ระบบติดตามนักท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายในระดับนโยบายที่จะริเริ่มแนวคิด Travel Bubble ให้เกิดขึ้นท่ามกลางวิกฤติเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ยังคงดำเนินอยู่ในขณะนี้ พร้อมกับเสริมความเข้มแข็งในด้านกฎระเบียบต่าง ๆ (software) และโครงสร้างพื้นฐาน (hardware) ในด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับสถานการณ์พื้นตัวหลังการสิ้นสุดของโรคระบาดได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสถาบันการศึกษา ควรประสานความร่วมมือเพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด ภาคและระดับ ประเทศ โดยมุ่งเน้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านกฎระเบียบต่าง ๆ (software) และโครงสร้างพื้นฐาน (hardware) ในด้านการท่องเที่ยว อาทิ การเชื่อมโยงข้อมูลสถิติท่องเที่ยวที่เป็นระบบเดียวกันในภูมิภาค การอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน คุณภาพของ แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังเป็นการสร้างความ เข้มแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับการฟื้นฟูและการกลับมาเติบโตอีกครั้งภายหลังการสิ้นสุดลง ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050601

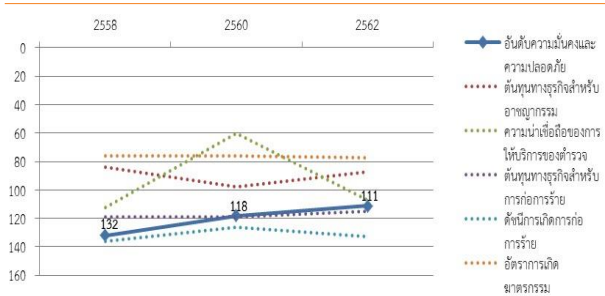
นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อยู่ใน 70 อันดับแรก ของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)

ความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง และความพึงพอใจระหว่างและหลังการเดินทางท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อุบัติเหตุในการท่องเที่ยวย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้สูง รวมถึงภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้อย่างเช่นที่ผ่านมา จึงควรมีมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวที่ดี มีการบริหารจัดการภาวะวิกฤตได้อย่างรวดเร็ว บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนามาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอและรองรับการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของธุรกิจที่หลากหลาย

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI)
ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย โดย WEF

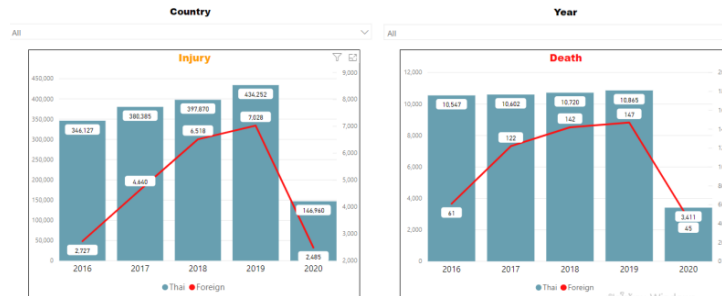

ที่มา: TTCI

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ซึ่งมีการจัดอันดับทุก 2 ปี พบว่าในปี 2562 ด้านความมั่นคงปลอดภัย ประเทศไทยได้อันดับที่ 111 ปรับตัวดีขึ้น 7 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอันดับที่ 70 ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ในปี 2563 ซึ่งยังไม่มีการจัดอันดับนั้น สามารถพิจารณาเทียบเคียงจากสถิติอุบัติเหตุบนท้องถนนจากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนได้ ซึ่งแม้ว่าจะมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุลดลงจากปี 2562 แต่เป็นผลอันเนื่องมาจาก

2016 - 2020 Road Traffic Death and Injury

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน

การเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยถูกจำกัดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อีกทั้งระหว่างปี 2559 – 2562 มีอัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นทิศทางในการพัฒนาความมั่นคงปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งมีภารกิจหลักในการติดตามสถานการณ์ และตรวจสอบผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสร้างร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวก การแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว และการบรรเทาทุกข์แก่นักท่องเที่ยว ผ่านศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว สายด่วนตำรวจท่องเที่ยว โทร. 1155 และมีการออกตรวจพื้นที่รับผิดชอบเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยววิถีใหม่ อีกทั้งได้ดำเนินการจัดทำคู่มือมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวไทย

และข้อเสนอแนะการดำเนินการด้านความปลอดภัยในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ความปลอดภัยทางทะเล (การดำน้ำตื้น การดำน้ำลึก กิจกรรมทางน้ำ) ความปลอดภัยทางบก (การข้ามถนน การขับขี่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว) ความปลอดภัยกิจกรรมผจญภัยและกิจกรรมผาดโผน รวมถึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการท่องเที่ยวไทย เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยมาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ไม่สามารถดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การนำมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยขับเคลื่อนผ่านแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่มีภารกิจส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งสร้างการรับรู้ถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินผ่านกลไกต่าง ๆ ของรัฐ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย บูรณาการร่วมกันกับภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้เกิดเครือข่ายและความเข้มแข็งทั้งระบบ และมีมาตรการด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ครบทั่วประเทศ เพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและรับเรื่องราวทุกข์จากนักท่องเที่ยวหลากหลายภาษา และพัฒนาแอปพลิเคชันของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้รองรับการแจ้งเหตุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วย เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันจะเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวของไทยต่อไป

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

050602

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel Competitiveness Index (TTCI) อยู่ในอันดับ 1 ใน 50

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว แม้ว่าประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมในระดับดี แต่โครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานยังจำกัดอยู่ในเขตเมืองใหญ่ และยังไม่เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากนัก โดยเฉพาะประเด็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวแบบไร้รอยต่อและการมีท่าเรือขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐาน โดยให้มีการดำเนินการรองรับโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อม และการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงพื้นที่ พร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวชี้วัด	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561	ปี 2560
ภาพรวมความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน	44 th	45 th	48 th	49 th
ความหนาแน่นของโครงข่ายทางถนน	28 th	28 th	19 th	26 th
ความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง	42 nd	41 st	42 nd	42 nd
จำนวนเที่ยวบินโดยสารผ่านท่าอากาศยานหลัก	16 th	17 th	19 th	19 th
คุณภาพของการขนส่งทางอากาศ	31 st	35 th	34 th	33 rd

ที่มา: IMD

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2562 อันดับด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเลของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 72 ซึ่งเป็นการคงอยู่ในอันดับเดิมนับตั้งแต่ปี 2560 และโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศ อยู่ในอันดับที่ 17 อย่างไรก็ดี เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) มีการดำเนินการทุก ๆ 2 ปี โดยในปี 2563 ไม่มีการจัดเก็บ ทำให้การประเมินสถานการณ์การบรรลุ

เป้าหมายต้องเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD ซึ่งมีการจัดอันดับตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของ 63 ประเทศทั่วโลก โดยในส่วนของประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 44 (เพิ่มขึ้น 1 อันดับจากปี 2562) ขณะที่ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการขนส่งทางอากาศ (Quality of Air Transportation) เป็นปัจจัยที่มีการปรับอันดับเพิ่มขึ้นมากที่สุดจำนวน 4 อันดับ (อันดับที่ 31) ขณะที่ความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง (Railroad Density) ปรับลดลง 1 อันดับ (อันดับที่ 42) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเทียบเคียงค่าเป้าหมายด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเลโดย TTCI ที่กำหนดไว้ที่อันดับ 50 ในปี 2565 ที่ต้องการการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในระดับสูงนั้น ยังคงมีความเสี่ยงสูงที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมา มีการดำเนินการร่วมกันจากหลากหลายหน่วยงานเพื่ออำนวยความสะดวก สร้างความเชื่อมโยง และกระจายการท่องเที่ยวออกสู่เมืองรองมากขึ้น รวมถึงมีการก่อสร้างเครือข่ายถนนเชื่อมโยงจุดผ่านแดนของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยในปี 2563 มีการดำเนินงานที่สำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายทางรถไฟสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร โครงการพัฒนาเมืองการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนของกรมท่าอากาศยาน และโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมค่อนข้างดี รวมทั้งการมีสนามบินและโครงข่ายทางถนนเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ แต่การพัฒนาโครงข่ายและการสนับสนุนการท่องเที่ยวผ่านระบบรางและการเชื่อมโยงระบบขนส่งสาธารณะเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวแบบไร้รอยต่อ ยังเป็นจุดอ่อนและความท้าทายสำคัญที่กระทบต่อตัวชี้วัดในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานในระยะต่อไปภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และข้อจำกัดการท่องเที่ยวในอนาคตมากขึ้น เช่น การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการใช้ประโยชน์ของทุกคน (Universal Design) เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยวถือเป็นความท้าทายสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้โครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมสอดคล้องกับศักยภาพและรูปแบบการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังต้องพึ่งพาการดำเนินงานจากภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งยังไม่กระจายไปสู่ภาคประชาชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050603

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

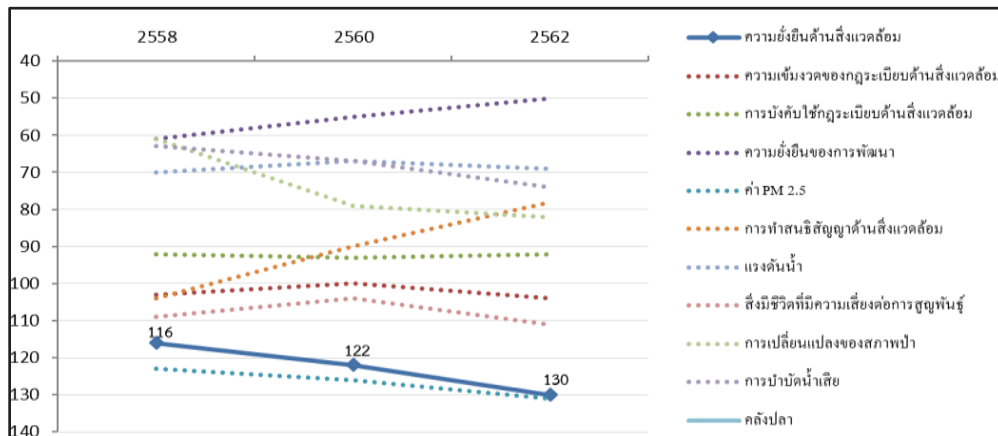
อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
อยู่ในอันดับที่ 110

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ การที่นักท่องเที่ยวมีแนวคิดและพฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชน ซึ่งเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของประเทศไทย ศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายยังคงเป็นประเด็นท้าทาย ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนปัจจัยด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย และความตระหนักรู้และเข้าใจในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) จัดทำโดย Yale Center for Environmental Lay and Policy ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะสิ่งแวดล้อมผ่านดัชนีย่อยครอบคลุมประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพระบบนิเวศ โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 78 ดีขึ้นจากอันดับที่ 121 ในปี 2561 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดีขึ้น (การจัดอันดับในปี 2563 มีการจัดเก็บดัชนีย่อยเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 11 ตัว) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน 2563 ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงถึงร้อยละ 77.29 และนักท่องเที่ยวไทยลดลงร้อยละ 54.67 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน เป็นโอกาสที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติได้ฟื้นตัว

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย WEF

ที่มา: TTCI

ในส่วนการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย WEF ซึ่งเป็นการจัดอันดับในทุก 2 ปี พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 130 ลดลงจากปี 2560 ถึง 8 อันดับ ซึ่งห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอันดับที่ 110 ถึง 20 อันดับ อีกทั้ง ยังมีปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบ และมีตัวชี้วัดที่ควบคุมยาก เช่น ค่าความเข้มข้นของ PM 2.5 ซึ่งถือเป็นความท้าทายในการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่ใส่ใจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันส่งเสริมและช่วยกันลดปัญหาที่ส่งผลกับสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้มีการนำเสนอโครงการท่องเที่ยวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใต้ “แนวคิด 7 Greens” ซึ่งเป็นการเสนอทางเลือกทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวภายใต้องค์ประกอบของแนวคิดอนุรักษ์การเดินทางที่เน้นการประหยัดพลังงาน แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว กิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชนสีเขียวที่มีเอกลักษณ์ การจัดการธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาในการดูแลสิ่งแวดล้อม ในส่วนของการดำเนินงานในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ “ยิ่งเที่ยว ยิ่งรักษ์” (Responsible Tourism) เป็นหนึ่งในแนวคิดท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) มุ่งเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอัตลักษณ์ท้องถิ่น มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต โดยเป็นการร่วมมือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งผู้ประกอบการ ชุมชน และนักท่องเที่ยว โดยภายใต้แนวคิดดังกล่าว ได้มีการดำเนินงานที่สำคัญคือ โครงการ The One for Nature ที่มุ่งเน้นให้ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวและธรรมชาติ โดยมีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่นาร่อง 3 พื้นที่ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวมีการฟื้นตัวกลับสู่ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ แต่ภายหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย การกลับเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจกระทบต่อการบริหารจัดการศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก การจัดทำมาตรฐานและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวต้องเตรียมความพร้อมรองรับกับบริบทธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านพฤติกรรม และวิถีปฏิบัติใหม่ที่เกิดจากการปรับตัวของนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์โควิด-19 โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัยที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ในช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวยังชะลอการเดินทางระหว่างประเทศ ควรให้ความสำคัญกับยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระยะยาว โดยการพัฒนาปรับปรุงและซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว การจัดระเบียบและมาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เป็นระบบและมีความปลอดภัย นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนโครงการ “ยิ่งเที่ยว ยิ่งรักษ์” (Responsible Tourism) อย่างต่อเนื่อง การขยายพื้นที่กิจกรรมโครงการ The One for Nature เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวและธรรมชาติให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคในประเทศ และประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในด้านสุขอนามัย รวมทั้งเว้นระยะห่างทางสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง และการใช้ภาชนะส่วนตัว ซึ่งจะช่วยลดขยะและการแพร่เชื้อไปพร้อมกัน